Sensorveiledning for eksamen i PSYC2502 Høst 2022

Dette er en hjemmeeksamen der studentene har fått 72 timer til å besvare en essayoppgave med temaet forebygging av utenforskap blant unge. I sensorveiledningen fokuseres det på hvordan temaene i oppgaveteksten er dekket i pensum. Dette betyr ikke at alle disse momentene må være med i en enkelt besvarelse. Tvert imot bør kandidaten helst begrense oppgaven tydelig i introduksjonen slik at noen av temaene blir mer relevante enn andre. Det finnes også andre kilder, i og utenfor pensum, som kan benyttes der det bidrar til å belyse oppgavens problemstillinger. Gode oppgaver hvor spørsmålene tolkes noe annerledes, bør kunne vurderes som bestått, forutsatt at det er rimelige tolkninger som kandidaten legger til grunn.

1. Selve oppgaven

Kasus beskriver utfordringer med ungt utenforskap i kommunen Søndre Land i Innlandet, der kommunen har vedtatt å jobbe for å fremme innbyggernes deltakelse i samfunns- og arbeidsliv og motvirke utenforskap. Oppgaven kandidaten skal besvare består av tre deler.

Den første delen går ut på at kandidaten redegjør for den nåværende folkehelse tilstanden i kommunen med særlig vekt på indikatorer som er viktige for å forstå kommunens utfordringer med utenforskap. Redegjørelsen skal ha et empirisk fokus som er basert på offentlig tilgjengelige kilder (f. eks., statistikkbank, ungdata og folkehelse-/oppvekstprofil). Denne delen bør være relativt kort og presis (ca. 800-1000 ord). Her skal kandidaten legge frem fakta uten drøfting av dagens situasjon eller personlig «synsing». Kandidaten kan godt begynne med å gi en helhetlig oversikt over kommunen, men det er viktig at indikatorer som er relevant for utenforskap får hovedplass (se punkt 4 om faglig innhold for en utdypning av hva dette kan være). Innenfor dette temaet kan kandidaten godt velge å fokusere på enkelte aspekter av utenforskap. Denne avgrensingen bør i så fall komme frem allerede i introduksjonen slik at det er tydelig at dette er et bevisst valg fra kandidatens side. En del vil kanskje velge å fokusere på områder der kommunen gjør det ekstra dårlig sammenlignet med landsgjennomsnittet. Det er helt greit, men det er også greit å trekke frem områder der kommunen gjør det gjennomsnittlig med landsbasis eller til og med over gjennomsnittlig godt.

Videre i oppgaven skal kandidaten legge frem to til tre spesifikke tiltak som kan fremme inkludering og motvirke utenforskap i Søndre Land kommune. Det er viktig at de foreslåtte tiltakene logisk henger sammen med de spesifikke utfordringene som har blitt identifisert i del 1 av oppgaven. Det vil si at områdene tiltakene retter seg mot allerede bør ha blitt redegjort for og identifisert som en utfordring for kommunen. Innholdet i tiltakene bør beskrives i såpass detalj at en som ikke er spesielt kjent med helsefremmende og forebyggende arbeid kan forstå hva de går ut på og hvorfor de gjennomføres. Tiltakene kan være eksisterende tiltak som allerede har blitt prøvd ut andre steder eller det kan være noe kandidaten har tenkt på selv. Begge deler kan være fine løsninger, det viktigste er at tiltakene adresserer det det sier det skal adressere og at innholdet er helsefremmende og gjennomførbart (se punkt 4 for utdyping av faglig innhold). I tillegg til en redegjørelse av tiltakenes spesifikke innhold skal det drøftes hvorfor disse tiltakene kan ha en effekt på utenforskap, enten på kort eller lang sikt. Det vil si at kandidaten ikke bare skal forklare hva tiltakene går ut på rent praktisk, men også hvorfor tiltakene vil fremme inkludering og/eller motvirke utenforskap. Anbefalte lengde i ca. antall ord er 1200 til 1500, men hva som er passende lengde vil avhenge av hvilke tiltak som beskrives. Til slutt skal kandidaten drøfte hvordan psykisk helse er relevant for å forstå utenforskap, både når det gjelder å forstå hvem som faller utenfor og hvorfor, samt når det gjelder konsekvensene

av utenforskap for den enkelte og deres familie. Det er viktig at alle delene av spørsmålet dekkes, og at studentene demonstrerer evne til kritisk tenkning og nyansering i sin drøfting. Her er det også viktig at kandidaten ikke bare presenterer sin personlige mening, men at argumentasjonen har et tydelig teoretisk eller empirisk belegg.

2. Omfang og formkrav

Studentene fått følgende beskjed om omfang og formkrav: Besvarelsen skal være 3500-4000 ord, ikke inkludert forside, innholdsfortegnelse, referanser eller eventuelle tabeller og figurer. Det er oppgitt anbefalte lengder for ca. antall ord i hver av de ulike delene av oppgaven, men disse er veiledende og du velger selv hvor lang hver enkeltdel skal være og hvordan du vil strukturere oppgaven. Teksten bør ha en ryddig og logisk struktur med tydelig innledning (introduksjon og avgrensing av oppgaven), hoveddel (redegjørelse for nåværende tilstand i kommunen, beskrivelse av tiltak, drøfting av utenforskap), og en kort avslutning/oppsummering. Språket skal være akademisk og pedagogisk. Referanser skal følge APA format (APA 7), både i teksten og i referanselisten til slutt. Ellers kan du formatere slik du vil.

3. Pensum

Avhengig av hvordan kandidaten velger å vinkle oppgaven er det mye ulikt materiale fra pensum som kan være relevant. Artikler som vil være relevante for de fleste kommer blant annet fra de to forelesningene om forebyggingsteori:

- Holte, A. (2024). Promotion of mental health and prevention of mental disorders in a rich welfare state: A Norwegian perspective. *Mental Health and Prevention, 33*
- Rose, G. (1993). Mental disorder and the strategies of prevention. *Psychological Medicine, 23*, 553-555
- Mackenbach, J.P., Lingsma, H.F., van Ravesteyn, N.T., og Kamphuis, C.B.M. (2012). The population and high-risk approaches to prevention: quantitative estimates of their contribution to population health in the Netherlands, 1970–2010. The European Journal of Public Health, 23, 909–915.
- Brugha, T.S., Morrell, C.J., Slade, P. og Walters, S.J. (2011). Universal prevention of depression in women postnatally: cluster randomized trial evidence in primary care. Psychological Medicine, 41, 739–748.
- Morgan, A. og Ziglio, E. (2007). Revitalizing the evidence base for public health: An assets model. *Promotion & Education, 14*(2), 17-22.
- Greenberg, M.T, Domitrovich, C.E, Weissberg, R.P og Durlak, J.A. (2017). Social and emotional learning as a public health approach to education. The Future of Children, 27(1), 13-32.
- Heckman, J. J. (2006). Skill formation and the economics of investing in disadvantaged children. *Science*, *312*(5782), 1900-1902.
- Ekstra ressurs (frivillig): Les om socioemotional learning programs (CASL). https://casel.org/
- Ekstra ressurs (frivillig): Eldre, men svært god versjon av rapporten fra folkehelseinstituttet om helsefremmende arbeid. https://www.fhi.no/publ/2011/bedre-fore-var---psykisk-helse-hels/
- Ekstra ressurs (frivillig): Aldridge, J. M., & McChesney, K. (2018). The relationships between school climate and adolescent mental health and wellbeing: A systematic literature review. *International Journal of Educational Research*, *88*, 121-145.

Pensum fra forelesningen om forebygging og helsefremming i kommunen:

- Norsk Psykolog Forening. (2015). Psykisk helse i alt vi gjør – men hvordan? Hvordan kan psykologer bidra i lokalt folkehelsearbeid for å utvikle god helse i befolkningen.
- Ekstra ressurs (frivillig): Psykolog i kommunen. (2016). Nasjonalt kompetansesenter for psykisk helsearbeid.
- Ekstra ressurs (frivillig): Les mer om psykolog i kommunen på https://www.psykologforeningen.no/medlem/psykolog-i-kommunen

Andre svært relevante ressurser fra pensum når det gjelder tiltak i kommunen inkluderer blant annet:

- Arne Holte. Syv prinsipper og tjueni grep for et psykisk sunnere Norge. Publisert i Barn i Norge 2018: Ung og psykisk syk. Oslo: Voksne for Barn.
- Psykisk helse og trivsel i folkehelsearbeidet. (2014). Helsedirektoratet
- Folkehelseinstituttet. (2018). Barn og unges psykiske helse: Forebyggende og helsefremmende folkehelsetiltak. En kunnskapsoversikt

Pensum fra forelesningen om arbeid og helse er også svært relevant

- Nytt nasjonalt konsept HelseIArbeid : Sluttrapport basert på arbeidsgruppenes leveranse
- Et prosjekt for utvikling av et nasjonalt konsept basert på erfaringer fra iBedrift Utgiver: Arbeids- og velfersdirektoratet og Helsedirektoratet Utgivelsesår: 2016. (174 sider). Det er særlig s 75-93 som er viktig å lese (Kunnskapsgrunnlaget).
- Psykiske lidelser og arbeidsuførhet. Tidsskrift for Norsk psykologforening. Forfatter: Øverland, Simon ; Knudsen, Ann Kristin ; Mykletun, Arnstein Type: Artikkel ISSN: 03326470. Utgivelsesår: 2011.
- Ekstra ressurs (frivillig): En kort gjennomgang av jobstøttemodellen IPS, samt resultatene denne har vist i Norge: https://napha.no/content/25149/se-foredrag-om-stort-forskningsprosjekt-pa-ips-innen-arbeid-og-psykisk-helse

I tillegg til delene av pensum nevnt over vil også andre artikler være relevante avhengig av hvordan kandidaten har valgt å vinkle oppgaven.

4. Det faglige innholdet

I del en av oppgaven skal kandidaten redegjøre for den nåværende tilstanden i kommunens folkehelse med særlig vekt på indikatorer som er viktige for å forstå kommunens utfordringer med utenforskap. Her er det mange indikatorer som kan være relevante, men dersom en annen avgrensing ikke er gitt innledningsvis bør kandidaten trekke frem noen ulike sider av økonomi, leve- og oppvekstsvilkår (f.eks. andel familier med lavinntekt, mottar sosialhjelp, barnevernstiltak, trangboddhet, gjeld, inntektsulikhet, sysselsetting, osv.), skole/utdanning (f.eks. mestringsnivå lesing, trives på skolen, mobbing, gjennomfører videregående, osv.), og helse (f.eks. psykiske plager, søvnproblemer, fornøydhet med helsen, osv.). I tillegg vil andre indikatorer også kunne være relevante avhengig av hvordan kandidaten har valgt å vinkle sin oppgave (f.eks. faktorer som dreier seg om fritid og nærmiljø).

Kandidaten står relativt fritt i valg av spesifikke tiltak, men hvilke tiltak som legges frem bør tilpasses kommunens behov (basert på informasjon de legger frem selv) og målene tiltakene er ment å adressere. Som beskrevet over er det mange ulike arenaer som kan være relevante for utenforskap, slik som familie, leve- og oppvekstsvilkår, skole og utdanning, arbeid, sosial ulikhet, integrering, nærmiljø og fritid, og alle disse kan derfor diskuteres. Det er opp til kandidaten å

argumentere for hvorfor disse tiltakene kan ha en effekt på utenforskap, enten på kort eller lang sikt. De fleste av hverdagslivets arenaer vil derfor kunne være aktuelle gitt gode argumenter. Kandidaten bør imidlertid ikke legge frem tiltak innenfor helsevesenet da dette handler om behandling ikke forebygging/helsefremming. I tillegg til at tiltaket skal være relevant for utenforskap bør det vises til empiriske data redegjort for i deloppgave 1 som viser hvorfor valgte tiltak er relevant for kommunen. Utover det er det ikke nødvendigvis så viktig akkurat hvilke tiltak som legges frem; det viktigste er at tiltakene er godt redegjort for og at det er tydelig faglig belegg for forslaget.

I drøftingsdelen er det viktig at argumentasjonen ikke bare består av personlige meninger eller «common sense», men har tydelig empirisk eller teoretisk belegg. Her er særlig de innledende forelesningene om sentrale temaer og om forebyggingsteori, forelesningen om helse og arbeid, og forelesningen om kritiske perspektiver aktuelle. Kandidaten blir bedt om å drøfte både hvordan psykisk helse er relevant for å forstå hvem som faller utenfor og hvorfor, samt når det gjelder konsekvensene for den enkelte og deres familie. Her bør kandidaten vise forståelse for at begrepet psykisk helse ikke kun betyr psykiske lidelser, men også evne til å håndtere følelser, tenke fornuftig, styre vår adferd og opprettholde gode relasjoner. Videre er viktig at begge delene av spørsmålet er med i drøftingen.

Når det gjelder første del av spørsmålet vil det være relevant å trekke frem faktorer som oppvekst- og levekår, mestring, skole og trivsel, familie og økonomi og sosial ulikhet i samfunnet. Dette er temaer som blant annet dekkes i forelesningen om sentrale temaer og i forelesningene om forebyggingsteori. Studentene har lært en del om sammenhengen mellom psykisk helse i ung alder, skoleprestasjoner, og senere arbeid og inntekt, samt risikofaktorer for psykisk uhelse i ung alder (sosial ulikhet, fattigdom, manglende integrering, mobbing, familiekonflikter, diskriminering, foreldres psykiske lidelser/rusmisbruk, overgrep, traumer, og biologisk risiko). Dette bør komme frem i besvarelsen. Kandidaten bør vise forståelse for at utenforskap ofte starter tidlig, og at faktorer i oppveksten derfor er viktige for å forstå denne problematikken. I forelesninger/pensum dekkes blant annet hvordan sosial ulikhet og fattigdom påvirker familien og barns utvikling (familieinvesteringsperspektivet, familiestressmodellen, sosiale determinanter og sosial seleksjon). For å svare på den andre delen av spørsmålet om konsekvenser av utenforskap vil det være relevant å trekke frem blant annet sammenhengen mellom arbeidsledighet og psykiske lidelser, negativt forløp av fysisk helse, tap av muligheter for mestring og mening gjennom arbeid, ensomhet, og tap av inntekt som igjen kan påvirke familien negativt. Det spørres *ikke* om konsekvensene av utenforskap for samfunnet. Studentene har lært en del om samfunnskostnaden av psykiske lidelser og utenforskap, men dette bør altså ikke være en stor del av kandidatens drøfting da det ikke er relevant for å svare på akkurat dette spørsmålet.

5. Begrunnelse for stryk

Studentene skal skrive en sammenhengende tekst som dekker alt det blir spurt etter i teksten. Hvis deler av oppgaven ikke er dekket i det hele tatt (for eksempel dersom kandidaten ikke legger frem to eller tre spesifikke tiltak) skal besvarelsen strykes. Hvis alle spørsmålene er besvart, men det mangler noe av den konkrete informasjonen som det spørres om i oppgaveteksten vil det selvfølgelig påvirke negativt, men det behøver ikke bety at besvarelsen skal strykes (for eksempel hvis en av delene er kortere enn det blir bedt om). I slike tilfeller må det gjøres en helhetsvurdering av hvor god resten av besvarelsen er.

Alle kandidater må demonstrere en grunnleggende forståelse for sentrale begreper og teorier innen forebygging og helsefremmende arbeid. Besvarelser som ikke reflekter dette (f. eks.

ved å foreslå behandlingstiltak fremfor forebyggende tiltak) skal strykes. I drøftingsdelen må kandidaten demonstrere evne til selvstendig kritisk tenking og aktivt bruk av pensum (eller andre akademiske kilder). Manglende forståelse/bruk av pensum eller mangel på evne til å reflektere rundt tematikken vil kunne være begrunnelse for stryk. I totalvurderingen skal det også tas hensyn til i hvilken grad besvarelsen er pedagogisk skrevet, språket er akademisk og teksten er godt strukturert.